فصل‌نامه دانش شناسی
(علوم کتابداری و اطلاع رسانی و فناوری اطلاعات)
دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال
سال چهاردهم، شماره ۵۲، بهار ۱۴۰۰، از صفحه ۷۸ الی ۹۶

تحلیل محتوای کتاب‌های نامه‌ای ادیبان ایران در فاصله سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۹

فرزانه میاندربندی[۱] | محسن حاجی زین العابدینی[۲] | امیررضا اصنافی[۳]

۱- کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی، f.darbandy69@gmail.com
۲- عضو هیأت علمی گروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه شهید بهشتیzabedini@gmail.com
۳- عضو هیأت علمی گروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه شهید بهشتی(نویسنده مسئول) aasnafi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۲/۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۳/۲۳

چکیده

هدف: ارزیابی، گردآوری، سازماندهی و دسترس‌پذیری در زمره فعالیت‌های اصلی علم اطلاعات و دانش‌شناسی است. یکی از انواع منابعی که به عنوان منبع اطلاعاتی مهم و غیر رسمی به شمار می‌آید، نامه‌ها هستند. در نامه‌ها اطلاعاتی وجود دارد که شاید در هیچ منبع رسمی دیگری نشود آن‌ها را پیدا کرد. شناسایی موضوعات بیان شده در کتاب‌های نامه‌ای (نامه‌های خصوصی ادیبان به همسرانشان) و معرفی این محمل به عنوان یک منبع دست اول اطلاعاتی به استفاده کنندگان بوده است.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است و برای اجرای آن از روش پژوهش تحلیل محتوای کمی استفاده شده‌است. جامعه پژوهش ۱۰۳ عنوان کتاب نامه‌ای بوده، در این پژوهش ۶ عنوان کتاب انتخاب شد که توسط جلال آل احمد، سیمین دانشور، احمد شاملو، علی شریعتی و فروخ فرخ‌زاد نوشته شده که در بر دارنده ۸۵۹ نامه بوده است. برای تحلیل محتوای نامه‌ها از ۲۳ مقوله برگرفته از اصطلاحنامه فرهنگی اصفا استفاده شد.

یافته ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که ۸۵۹ نامه خصوصی ادیبان شامل موضوعات مختلفی بود که با توجه به شرایط سیاسی حاکم بر آن دوره بیشترین موضوع مطرح شده در نامه‌ها مربوط به مقوله سیاست با فراوانی(۴۰۰) و مقوله‌های آثار ادبی با (۳۹۰) و مجلات با(۲۵۶) فراوانی در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. یافته‌های به‌دست‌آمده از این پژوهش نشان می‌دهد ادیبان فارغ از اوضاع مختلف جامعه نبوده‌اند. این افراد در نامه‌های خصوصی خود به انواع مختلفی از موضوعات در زمینه‌های گوناگون پرداخته‌اند که جنبه‌های مختلفی از اطلاعات(سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، ادبی و غیره) را در برمی‌گیرد که می‌تواند برای پژوهشگران و کسانی که علاقه‌مند به این حوزه هستند بسیار مثمر ثمر باشد.

نتیجه گیری: این نامه‌ها با توجه به اینکه خصوصی بوده‌اند اما دربردارنده اطلاعات فراوانی برای رفع نیاز اطلاعاتی استفاده کنندگان می‌باشد و همچنین معرفی این منابع به کتابداران مرجع، چرا که با شناخت انواع منابع موجود در کتاب‌خانه کتابداران مرجع می‌تواند در جهت رفع نیاز اطلاعاتی مراجع بهتر عمل کند.

واژه‌های کلیدی: نامه‌نگاری، تحلیل محتوا، جلال آل احمد، سیمین دانشور، فروغ فرخ‌زاد، احمد شاملو، علی شریعتی

مقدمه

بشر نخستین از دیرباز در پی راهی بوده تا بتواند همنوعش را از قصد و نیت خود باخبر و با او ارتباط برقرار نماید. انسان‌ها در دوره‌های مختلف، از ابزارهای متفاوتی برای برقراری ارتباط استفاده می‌کردند. نوع ابزارهای مورد استفاده برای ارتباط، متناسب با پیشرفت فنّاوری در آن دوره زمانی بوده است. اولین روش برقراری ارتباط به صورت مکتوب بین انسان‌ها نقش‌های کنده‌کاری شده روی دیوار غارها بود، باگذشت زمان این ابزارها توسعه پیدا کردند، و محمل‌های ارتباطی مختلفی که اطلاعات را از آن طریق مبادله کنند به وجود آمد. یکی از این محمل‌ها نامه بود، نامه یکی از مهم‌ترین ابزارها برای برقراری ارتباط میان انسان‌ها در طول سالیان گذشته بوده است. نامه یا رقعه، که بدان رساله و مکتوب نیز گفته‌اند، نوشته‌ای است که کسی خطاب به دیگری نویسد، و یا گفتگویی است که مکتوب میان دو یا چند تن، که ضمن آن غیر از مبادله پیام و یا اظهار دوستی و محبت، گاه مسائل مختلف سیاسی، ادبی، و غیره نیز در آن بحث و مطرح می‌شود (رزمجو، ۱۳۸۵).

استفاده از نامه به عنوان یک وسیله برای انتقال اطلاعات باعث شد نامه با گذر زمان به یک سند مهم اطلاعاتی تبدیل شود ناگفته نماند که شکل ظاهری نامه در طول زمان با توجه به پیشرفت‌های فناوری ارتباطات و اطلاعات دستخوش تغییر و تحول شد. این محمل ارتباطی همواره یک منبع بسیار مفید اطلاعاتی است. نامه در طول هزاران سال تنها وسیله برای برقراری ارتباط بین انسان‌ها بوده و ثبت اطلاعات در نامه‌ها آن‌ها را به منابع (اسناد) مفیدی تبدیل کرده که در خور پژوهش و تفحص بوده و از آن طریق می‌توان بسیاری از مسائل را روشن کرد یکی از کارکردهای مهم رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی این است که اطلاعاتی که در منابع مختلف وجود دارد را جمع‌آوری کرده و در اختیار استفاده کنندگان قرار دهد، گاهی اطلاعات در یک سری از محمل‌ها مستتر است این وظیفه متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی است که این منابع را به جامعه استفاده کننده معرفی و درسترس آن‌ها قرار دهد.

نامه‌های خصوصی ادیبان در طول تاریخ همواره سرشار از موضوعات مهم بوده چرا که این افراد فارغ از مسائل مختلف جامعه خود نبوده‌اند؛ این نامه‌ها به دلیل خصوصی بودن در یک برهه زمانی به دلیل مسائل مختلف حاکم بر جامعه به صورت عمومی منتشر نشده‌اند و با توجه به بررسی اطلاعات کتاب‌شناختی کتاب‌های نامه‌ای، انتشار این قالب کتاب‌ها در چند دهه اخیر فراوان شده است. افراد مختلف برای یافتن اطلاعات و پاسخ به بعضی پرسش‌های پژوهشی به منابع مختلفی رجوع می‌کنند؛ نامه نیز به‌عنوان یک محمل ارتباطی که سالیان متمادی برای برقراری ارتباط و انتقال اطلاعات مورداستفاده اقشار مختلف جامعه قرارگرفته، را می‌توان به‌عنوان یک سند معتبر برای دست‌یابی به یک سری اطلاعات که در هیچ منبع دیگری ذکر نشده مورد بررسی قرار داد و تابه‌حال با توجه به جستجوهای پژوهشگران، پژوهشی دانشگاهی جهت تحلیل محتوای نامه‌های خصوصی، ادیبان در حوزه پژوهشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی صورت نگرفته است. در این پژوهش کتاب‌های نامه‌ای یعنی مجموعه نامه‌های خصوصی ادیبان، از لحاظ موضوعاتی که در آن موجود است مورد بررسی قرار گرفته است همانطور که از اسم و نوع این نامه‌ها مشخص است محتوای این نامه‌ها خصوصی بوده و این ذهنیت که این افراد تنها به مسائل خصوصی بین فرستنده و گیرنده پرداخته‌اند وجود دارد پس تحلیل محتوای مجموعه نامه‌های ادیبان، دسته‌بندی موضوعی و شناخت انواع اطلاعات مندرج در نامه‌های خصوصی شاعران و نویسندگان، برای آگاهی از موضوعات موجود در نامه‌ها و دسترسی به اطلاعاتی که در سایر منابع اطلاعاتی بیان نشده لازم و ضروری است. به‌بیان‌دیگر، پژوهش حاضر به این امر می‌پردازد که نامه‌های خصوصی ادیبان که خارج از هر گونه چهارچوب محدود کننده‌ای نوشته شده است به چه موضوعاتی پرداخته شده، و این نوع نامه‌ها در بردارنده چه نوع اطلاعاتی بوده که در سال‌های بعد اهمیت یابد و به عنوان نامه‌های شخصی دیده نشود. در ادامه به پژوهش‌های مختلفی که در زمینه نامه و نامه‌نگاری صورت گرفته‌است، به طور مختصر به چند مورد آن اشاره می‌شود.

بدیعی (۱۳۷۸)، در پژوهشی به بررسی "نامه‌ها و تلفن‌های خوانندگان روزنامه‌های تهران در سال‌های۱۳۶۸ - ۱۳۷۶" پرداخته است. هدف این پژوهش شناسایی دیدگاه‌ها، خواسته‌ها و نیازهای مردم در نامه‌ها و تلفن‌های آنان در روزنامه‌های تهران بوده است. نتیجه پژوهش نشانگر این است که بیش از یک‌سوم نامه‌ها و تلفن‌های مردم در سال۱۳۶۸ بعد از جنگ مربوط به مسائل اقتصادی است. اکثر نامه‌ها و تلفن‌های مردم در سال۱۳۷۶ مربوط به مسائل سیاسی و اقتصادی بوده.روش مورداستفاده در این پژوهش تحلیل محتوا بوده است.

اوز (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان "نامه‌نگاری دو دوست شیخ‌الرئیس ابوالحسن میرزا و سید برهان‌الدین بلخی به بررسی نامه‌های این دو شخصیت "پرداخته است. در این پژوهش گزیده کوتاهی از زندگی شیخ‌الرئیس و برهان‌الدین بلخی را بیان کرده و سپس متن نامه‌های آن‌ها را آورده است. این نامه‌ها در مجموعه خطی به نام دفتر قیودات در کتابخانه مرکزی دانشگاه سلجوق نگه‌داری می‌شود.

صحرایی، پیران پور، جلیلیان (۱۳۹۰)، در پژوهشی به بررسی "نامه‌های شاهنامه‌ی فردوسی" پرداخته‌اند. هدف اصلی این پژوهش آشنایی با پیشینه‌ی نامه و نامه‌نگاری در ایران پیش از اسلام و تحلیل نامه‌های شاهنامه در جهت الگوگیری از آن‌ها در مکاتبات امروز بوده و جامعه موردنظر در این پژوهش کل نامه‌های موجود در شاهنامه فردوسی بوده و روش به کار رفته، از نوع توصیفی و تحلیلی بوده است.

چوپانی (۱۳۹۰)، در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی "زندگی و دیدگاه‌های ادبی و اجتماعی صادق هدایت، بزرگ علوی، جلال آل احمد و سیمین دانشور" در نامه‌های منتشر شده‌ی آنان پرداخته است. نتیجه پژوهش این است که نامه‌ها را می‌توان جزو آثار نظری این چهار نویسنده به‌حساب آورد. نامه‌های این چهار تن بازگوکننده بینش‌ها و جوشش‌های ادبی و هنری آنان است. بازتابی گسترده از دیدگاه‌های ادبی و اجتماعی و هنری آنان بوده است و نظریه‌های آنان را در حوزه نقد و تحلیل، با زبانی ساده و صمیمی، بلا واسطه و به‌دوراز شخصیت‌پردازی‌های داستانی یا بهره‌گیری از ابزارهای بلاغی، نشان می‌دهد امتداد خط فکری- پژوهشی این نویسندگان را با در نظر گرفتن تنوع نگرشی و جهان‌بینی هر یک در طرز تلقی از ادبیات، جامعه وزندگی؛ شباهت‌ها و تفاوت‌های چشمگیر محتوایی، سبکی وبیانی در نامه‌های هر یک از آن‌ها را می‌توان یافت. جامعه موردبررسی در این رساله نامه‌های ۴ نویسنده برجسته ازجمله صادق هدایت، سیمین دانشور، جلال آل احمد و بزرگ علوی است و نامه‌های را بررسی کرده که به چاپ رسیده‌اند. هدف این رساله بررسی دیدگاه‌های ادبی و اجتماعی این نویسندگان در نامه‌های آنان بوده است. روش به‌کاررفته در این پژوهش روش توصیفی-تحلیلی بوده است.

کشاورزی، توکلی (۱۳۹۲)، در پژوهشی به بررسی "نامه و نامه‌نگاری در تاریخ بیهقی و مقایسه آن با شاهنامه" پرداخته است. جامعه در این پژوهش کل نامه‌های موجود در کتاب بیهقی و شاهنامه فردوسی است. هدف اصلی در این پژوهش معرفی دو اثر بزرگ ادب فارسی، بررسی موارد مشترک نامه‌نگاری ازنظر انگیزه نوشتن، لحن و موضوع بوده است. در این پژوهش از روش توصیفی استفاده شده است.

جعفری (۱۳۹۵)، در پژوهشی به بررسی" نامه‌های عاشقانه در مشهورترین منظومه‌های غنایی ادب فارسی" پرداخته است. هدف اصلی این پژوهش شناسایی مضامین بیان شده در نامه‌های موجود در داستان‌های عاشقانه ادب فارسی است. جامعه پژوهشی ۱۶ اثر مشهور ادب غنایی است. روش پژوهش به‌کاررفته توصیفی بوده است.

آلدا[1](۲۰۱۵)، در پژوهشی به بررسی" عناصر تولید هنری در نامه‌نگاری‌های ونگوگ با برادرش تئو" پرداخته است. نتیجه پژوهش حاکی از این است مکاتبات وَن‌گوگ نه‌تنها سند مهمی از حیات و سیر تحول نقاشی محسوب می‌شود، بلکه می‌تواند به‌عنوان یک اثر درخور توجه از یک نظریه‌پرداز قابل در حوزه «تولید هنری» مطرح گردد. مقاله حاضر می‌کوشد تا با بهره‌گیری از چند مفهوم کلیدی در حوزه تولید هنری چون غیرشخصی (عامی) سازی خلاقانه یا پیشامد، به عناصر خاص رفتار نقاش

[1] . Aldea

به‌عنوان یک خالق از ورای نامه‌های ون‌گوگ پی برده و نشان دهد که کار او می‌تواند به لطف همپوشانی بی‌نقص خود با شاخص‌های تولید هنری/بوطیقای معاصر «تفسیر» شود.

استنلی[1] (۲۰۱۵)، در پژوهشی با عنوان "آیا نامه با توجه به ورود و پیشرفت فناوری‌های جدید مرده است؟" به بررسی این پرداخته که آیا با ورود تکنولوژی نامه از بین رفته یا نه؟ بررسی‌های که روی نامه‌های که از گذشته به جا مانده نشان داده که سبک غالب موجود در نامه‌ها در گذشته و حال یکی بوده، محتوای نامه‌های گذشته و ایمیل‌های امروزه که برای نامه و نامه‌نگاری استفاده می‌شود یکی است و تنها شکل ارسالی نامه‌ها فرق کرده. برای این پژوهش به نامه‌ای که از گذشته به جا مانده مانند نامه‌های عاشاقانه جنگ جهانی دوم و نامه‌ای که ژنرال‌های رومی نوشتند و ایمیل‌های که در حال حاضر دانشمندان و افراد برای نامه‌نگاری استفاده می‌کنند، پرداخته شده است.

استوارت[2](۲۰۱۷) در مقاله‌ای با عنوان "سخنرانی غم و اندوه مشترک: تجزیه و تحلیل نامه‌های خانواده مایکل بروان به بررسی و تجزیه و تحلیل نامه‌های نوشته شده توسط واندا جانسون و سیبرینا فولتون به خانواده مایکل براون" پرداخته شده، هدف از این پژوهش کشف فرایند بهبودی در میان کلمات بیان شده در نامه‌ها بوده است. روش استفاده شده در این پژوهش یک چهارچوب که شامل ۶ فاکتور از جمله ایجاد اعتبار،ستایش برای مرحوم، افشای احساسات، نسخه هایی برای مقابله با مشکل، مقابله با هیجانات با تاکید بر تفکر مثبت بود. نتیجه به دست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد این سه خانواده یعنی براون، جانسون و فولتون همه قربانی یک جنایت علیه سیاه پوستان بوده شده‌اند و این سه خانواده از طریق نامه به ابراز همدردی و ابراز احساسات پرداخته‌اند و فرایند بهبودی و را از میان کلمات بیان شده در نامه‌ها را می‌توان به خوبی دید.

اکثر پژوهش‌های که در مورد نامه موجود است در دو گروه تاریخ و ادبیات صورت گرفته همه این پژوهش‌ها برای به دست آوردن اطلاعات از لابه لای نامه‌ها جهت پاسخ‌گویی به مسائل پژوهشی موجود بوده است و علاوه بر آن هر گروه نیز با توجه به ماهیت رشته خود به بررسی نامه‌ها پرداخته‌اند، در پژوهش حاضر در مورد نامه‌های ادیبان ماهیت رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی مد نظر بوده و بررسی محتوای نامه‌ها جهت رسیدن به هدف اصلی علم اطلاعات و دانش‌شناسی که شناسایی اطلاعات و معرفی به جامعه استفاده کننده می باشد، صورت گرفته است. نگاه این پژوهش به نامه‌ها، ماهیت کتابدارانه دارد، یعنی بررسی این اسناد تاریخی به‌عنوان یک محمل اطلاعاتی که می‌تواند پاسخگوی بخشی از نیاز استفاده‌کنندگان باشد، و فلسفه اصلی کتابداری که خدمت به جامعه است را در این پژوهش محقق کند. هدف این پژوهش شناسایی وضعیت ظاهری نامه‌ها بر اساس اجزای تشکیل دهنده نامه و شناسایی وضعیت موضوعات بیان شده در نامه‌های ادبیان در طی سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۹ است و همچنین این پژوهش به دنبال پاسخگویی به سوالات زیر است: وضعیت نامه‌های نوشته شده در سال‌های ۱۳۳۰تا ۱۳۴۹چگونه است؛ وضعیت فرستنده و گیرنده و نوع پاسخگویی نامه‌ها در سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۹ چگونه است؛ وضعیت پراکندگی نامه‌ها در سال‌ها ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۹ چگونه است؛ وضعیت موضوعات بیان شده در نامه‌ها چگونه است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است و برای اجرای آن از روش تحلیل محتوای کمی استفاده شده است. واحد زمینه، کل متن هر نامه و واحد ثبت موضوعات بیان شده در نامه‌ها است. انتخاب مقوله‌ها و واحدها در مرحله بعد صورت گرفته و متغیرهای پژوهش از این طریق شناسایی شده است. جهت تحلیل نامه‌ها، ۲۳مقوله اختصاص داده شده است. هر یک مقوله‌ها دارای یک یا چند واحد ثبت است. با شناسایی موضوعات موجود در مقاله‌ها و کدگذاری داده‌ها امکان بررسی و تحلیل پیام‌ها فراهم شده است. جامعه پژوهش ۱۰۳ عنوان کتاب نامه‌ای بوده، در این پژوهش ۶ عنوان کتاب انتخاب شد که توسط جلال آل احمد، سیمین دانشور، احمد شاملو، علی شریعتی و فروخ فرخزاد نوشته شده که در بر دارنده ۸۵۹ نامه بوده است.

[1] .Stanley
[2] stewart

با توجه به اینکه هدف اصلی و اولیه این پژوهش تحلیل محتوای مجموعه نامه‌های منتشر شده در قالب کتاب بود، بنابراین نیاز بود که این منابع بازیابی شود، کتابخانه ملی به دلیل داشتن مجموعه غنی و وجود قانون واسپاری انتخاب شد، و جستجو برای پیدا کردن منابع موردنیاز شروع شد. در مرحله اول ۱۰۳عنوان کتاب نامه‌ای در این زمینه، با بررسی اطلاعات کتابشناختی هر عنوان بازیابی شد .کتاب‌های موردنظر متعلق به افراد داخلی و خارجی بود، پژوهش موردنظر را محدود به نامه‌های نوشته شده داخلی کرده و عنوان‌های خارجی(۲۷)، یا همان ترجمه شده از فهرست حذف شدند. مرحله بعد دسته‌بندی کتاب‌های نامه‌ای باقی‌مانده (۷۶) بر اساس موقعیت مؤلفان بود نتیجه کار این بود، کتاب‌های نامه‌ای در گروه‌های مختلف نویسندگان و شاعران (۴۴)، و سیاستمداران (۱۸) و سایر (۱۴) قرار گرفت. کتاب‌های نامه‌ای شامل انواع نامه‌ها بودند من جمله نامه‌های سرگشاده، خصوصی و رسمی. همانطور که می‌دانید نامه‌های سرگشاده خطاب به عام نوشته می‌شود و نامه‌های رسمی نیز برای انجام یک سری فعالیت‌ها در سازمان‌های اداری نوشته می‌شوند بدیهی است که در بردارنده نوع خاصی از اطلاعات هستند. اما چیزی که در بین کتاب‌های نامه‌ای جلب توجه می‌کرد ۶ عنوان کتاب بود که متفاوت‌تر از سایر نامه‌ها بود و اینها نامه خصوصی افراد سرشناس به همسرانشان بود. علت انتخاب ۶ عنوان کتاب مورد نظر برای پژوهش یکی خصوصی بودن نوع نامه‌ها که مسئله پژوهش نیز از دل آن بیرون آمده که این نوع نامه‌ها در یک فضای رابطه‌ای خصوصی نوشته شده و فارغ از هر چهار چوب محدود کننده‌ای بوده چه موضوعاتی در آن انعکاس پیدا کرده و آیا می‌تواند یک منبع اطلاعاتی مهم باشد؛ آیا تنها دربردارنده مسائل خصوصی این افراد بوده یا نه؟ و همچنین ماهیت فرستنده و گیرنده که زن و شوهر بودند و اینکه نامه‌ها در بازه زمانی تقریبا ۲۰ ساله‌ای نوشته شده‌اند سبب انتخاب این نامه‌ها شد در واقع این نامه‌ها با هدف اصلی پژوهش یعنی یافتن اطلاعات مستتر در این نوع محمل و شناسایی این اطلاعات و ارزش مرجعی این نوع کتاب‌ها در کتابخانه جهت معرفی به دوستداران این حوزه بوده است

در این پژوهش،۸۵۹ نامه بررسی شد که توسط ادیبان در طی سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۹ به همسران خود نوشته‌اند و در قالب ۶ عنوان کتاب با عناوین (مثل خون در رگ‌های من، برسد به دست پوران عزیزم، اولین تپش‌های عاشقانه قلبم، نامه‌های سیمین دانشور به جلال آل احمد منتشر شده در ۳ جلد) در دهه اخیر به چاپ رسیده است. روش تجزیه و تحلیل یافته‌ها، واحد تحلیل در این پژوهش، کل متن هر نامه است. پس از انتخاب واحد تحلیل یا همان زمینه به تدوین مقوله‌ها و زیر مقوله‌های نامه‌ها پرداخته شده است. سپس داده‌های جمع‌آوری شده کدگذاری شده و با توجه به سوال‌های پژوهش، داده‌ها با کمک نرم‌افزار آماری اکسل و اس. پی. اس. اس ۱۶ تحلیل شده‌اند.

یافته‌ها

جامعه مورد نظر از دو جهت مورد بررسی قرار گرفته است. بعد ظاهری نامه‌ها و بعد محتوای نامه‌ها. در سوالات اول تا سوم بعد ظاهری نامه‌ها که شامل (فرستنده و گیرنده، تاریخ ، مبدا و مقصد، نوع پاسخگویی، و تعداد نامه‌ها) به تفکیک مورد بررسی قرار گرفته است. در سوال چهارم بخش محتوای نامه‌ها (موضوعات بیان شده در نامه‌ها) با توجه به ۲۳ مقوله اصلی که هر مقوله دارای واحدهای ثبتی است، مورد بررسی قرار گرفته است.

سوال اول: وضعیت نامه‌های نوشته شده در سال‌های ۱۳۳۰تا ۱۳۴۹ چگونه است؟

برای پاسخگویی به این پرسش تاریخ ارسال ۸۵۹ نامه نوشته شده در بازه زمانی موردنظر مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۱. نامه‌های نوشته شده طی سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۹ به تفکیک سال

سال	۱۳۳۰	۱۳۳۱	۱۳۳۲	۱۳۳۳	۱۳۳۴	۱۳۳۸	۱۳۳۹	۱۳۴۱	۱۳۴۲	۱۳۴۳	۱۳۴۴	۱۳۴۵	۱۳۴۷	۱۳۴۹
فراوانی	۴	۲۰۵	۲۲۷	۱۰	۸	۱۹	۱۰	۲۱۱	۷۴	۲۱	۶۵	۳	۱	۱
درصد فراوانی	۰/۵	۲۳/۹	۲۶/۴	۱/۲	۰/۹	۲/۲	۱/۲	۲۴/۶	۸/۶	۲/۴	۷/۶	۰/۳	۰/۱	۰/۱

همانطور که در جدول ۱-۱ مشاهده می‌کنید بیشترین نامه‌ها متعلق به سال‌های ۱۳۳۲ (۲۶/۴ درصد)، ۱۳۴۱ (۲۴/۶ درصد) ۱۳۳۱ (۲۳/۹ درصد) بوده است.

پرسش دوم: وضعیت فرستنده و گیرنده؛ و نوع پاسخگویی نامه‌ها در سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۹ چگونه است؟

جهت پاسخگویی به سوال فوق فرستنده و گیرنده نامه‌ها همچنین نوع پاسخگویی نامه‌ها مورد بررسی قرار گرفت، و نتایج مربوط به آن در جدول ۲ قابل‌مشاهده است

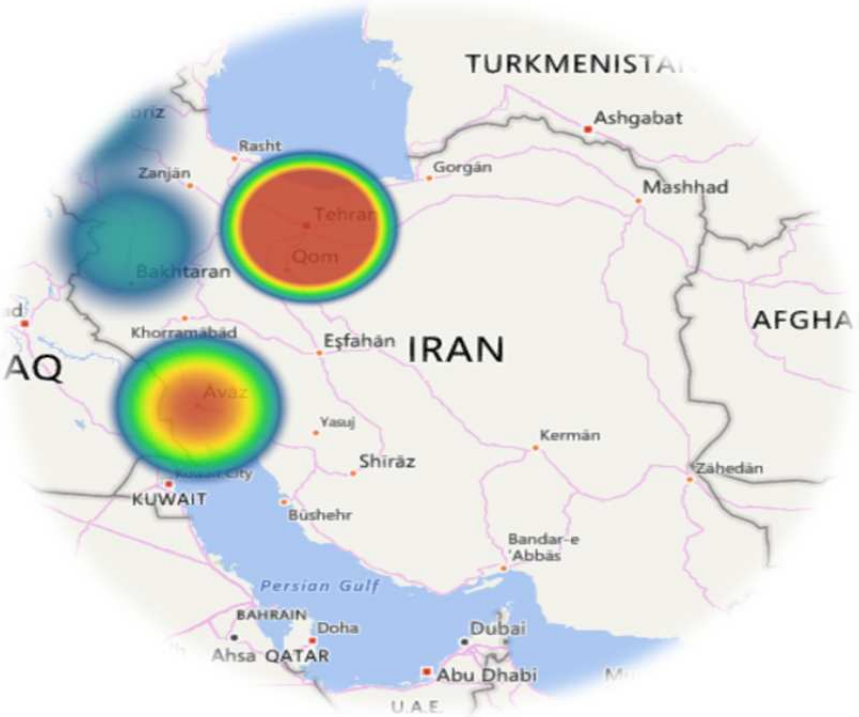
جدول ۲. فرستنده و گیرنده نامه‌های نوشته شده طی سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۹

اسامی		فرستنده					گیرنده				
		جلال آل احمد	سیمین دانشور	احمد شاملو	فروغ فرخزاد	علی شریعتی	سیمین دانشور	جلال آل احمد	آیدا سرکیسیان	پرویز شاپور	پوران شریعت رضوی
جمع	۸۵۹	۴۳۶	۳۱۷	۳۰	۴۷	۲۹	۴۳۶	۳۱۷	۳۰	۴۷	۲۹

یافته‌های پرسش دوم نشان داد که جلال آل احمد، سیمین دانشور و فروغ فرخزاد به ترتیب با ۴۳۶، ۳۱۷ و ۴۷ نامه دارای بیشترین نامه ارسالی بودند. از سوی دیگر سیمین دانشور(۵۰/۸ درصد)، جلال آل احمد (۳۶/۹ درصد) و پرویز شاپور (۵/۵ درصد) بیشترین نامه را دریافت نموده‌اند. برای پاسخگویی به قسمت دوم سوال فوق، در این بخش نامه ها به دو قسمت خطابی و خطابی _ جوابی تقسیم شده، نامه‌های خطابی یعنی نامه‌های که فقط به صورت خطابی برای گیرنده فرستاده شده و هیچ جوابی داده نشده، اما نامه‌های خطابی _ جوابی نامه‌های هستند که بین فرستنده و گیرنده خطاب به هم نوشته و پاسخ نیز داده شده. نتایج به دست آمده از بررسی کل نامه‌های در دسترس که به تعداد ۸۵۹ بوده نوع پاسخگویی خطابی با فراوانی (۱۰۶) درصد(۱۲/۳) و خطابی - جوابی با فراوانی ۷۵۳ و درصد(۸۷/۷) که با توجه به آمار توصیفی به دست آمده بیشترین فراوانی برای نامه‌های خطابی _ جوابی می‌باشد. نویسندگان به تفکیک مورد بررسی قرار گرفت نتایج به دست آمده از این بررسی نشان داد که در نامه‌های از نوع خطابی شریعتی ۲۹ مورد (۲۷/۴) درصد فروغ‌فرخ زاد ۴۷ مورد با (۴۴/۳) درصد و شاملو ۳۰ مورد (۲۸/۳) درصد نامه نوشته‌اند بیشترین نوع نامه خطابی برای فرخزاد و کمترین برای شریعتی است. در نوع نامه‌های خطابی – جوابی جلال آل احمد با ۴۳۶ مورد با درصد(۵۷/۹) و دانشور با ۳۱۷ مورد با درصد(۴۲/۱) که بیشترین نامه‌های خطابی و جوابی برای جلال ال احمد است.

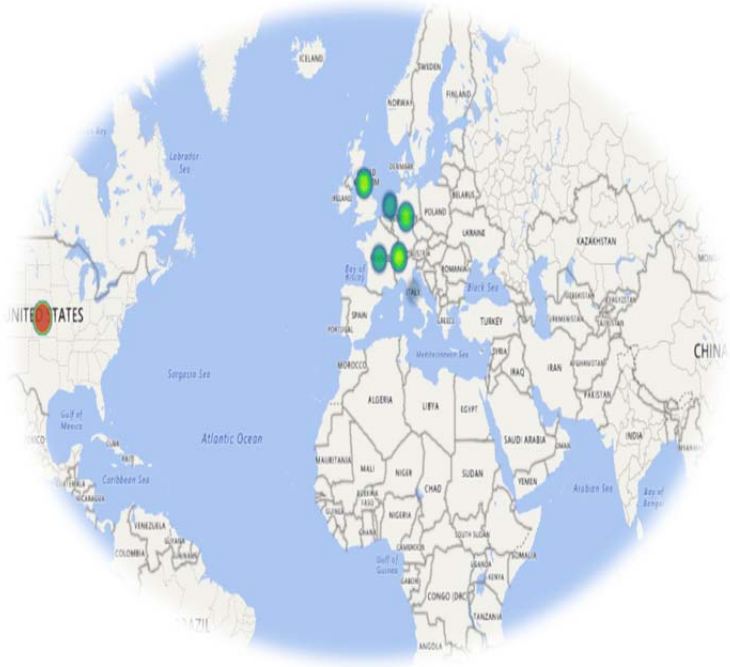
پرسش سوم: وضعیت پراکندگی نامه‌ها درسال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۹ چگونه است؟

برای پاسخگویی به وضعیت پراکندگی جغرافیای نامه‌ها نامه‌ها به دو دسته ملی و بین‌المللی تقسیم شده است نامه‌های ملی به نامه‌هایی اطلاق می‌شود که مبدا و مقصد آن یکی از شهرهای ایران است. نامه‌های بین‌المللی : به نامه‌هایی اطلاق می‌شود که مبدا یا مقصد آن کشوری به‌غیراز ایران است.

تصویر۱. نقشه حرارتی پراکندگی جغرافیایی نامه‌ها در سطح ملی

مطابق با داده‌های نقشه در میان مبدأ ارسال نامه‌ها شهرهای تهران (۵۷)، سنندج (۷) و تبریز (۵) به ترتیب در رتبه اول تا سوم قرار داشتند. همچنین دو شهر تهران و اهواز با ۳۹ و ۳۰ دارای بیشترین فراوانی مقصد نامه‌ها بودند. لازم به ذکر است از مجموع نامه‌های مورد بررسی مبدا و مقصد ۶۹ نامه یکی از شهرهای ایران بوده است.

تصویر.۲. نقشه حرارتی پراکندگی جغرافیایی نامه‌ها در سطح بین‌المللی

در میان نامه‌های موردبررسی ۷۹۰ نامه از نوع بین‌المللی بود و ازآنجایی‌که تمامی این نامه‌ها متعلق به ایران است، مطابق با داده‌های نقشه بیشترین نامه‌های دریافتی ایران از کشورآمریکا با (۳۱/۳) درصد و بیشترین نامه‌های ارسالی ایران نیز به کشور آمریکا با(۳۱/۱) درصد بود.

پرسش چهارم: وضعیت موضوعات بیان شده در نامه‌ها چگونه است؟

به‌منظور پاسخگویی به این پرسش متن هر ۸۵۹ نامه بررسی و تحلیل محتوا شد. پس از تعیین مقوله‌های اصلی و واحدهای ثبتی،کدگذاری و با استفاده از نرم‌افزارهای مایکروسافت اکسل و اس.پی.اس.اس مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت. در ادامه یافته‌های مربوط ۲۳ مقوله اصلی به صورت کلی، سپس یافته‌های مربوط به هر مقوله اصلی با توجه به زیر مقوله‌های فرعی به صورت جداگانه ارائه خواهد شد.

جدول ۳. توزیع فراوانی مقوله‌های اصلی کتاب‌های نامه‌ای طی سال‌های۱۳۴۹-۱۳۳۰

مقوله اصلی	فراوانی	درصد فراوانی
سیاست	۴۰۰	۴۶/۶
آثار ادبی	۳۹۰	۴۵/۴
مجلات	۲۵۶	۲۹/۸
هیجان	۲۳۰	۲۶/۸
هنر و فرهنگ	۲۰۶	۲۴
اوضاع اقتصادی	۱۵۹	۱۸/۵
ادیان	۱۴۵	۱۶/۹
بهداشت و سلامت	۱۱۶	۱۳/۵
انواع ادبی	۱۱۱	۱۲/۹
اخلاق	۱۰۴	۱۲/۱
انتشارات	۱۰۰	۱۱/۶
آداب‌ورسوم	۸۸	۱۰/۲
تعلیم و تربیت	۷۶	۸/۸
روزنامه	۷۲	۸/۴
گردهمایی‌ها	۶۹	۸
دانشگاه‌ها	۶۴	۷/۵
کتابداری و اطلاع رسانی	۵۵	۶/۴
وسایل ارتباطی	۵۳	۶/۲
انجمن‌ها	۵۳	۶/۲
فلسفه	۴۸	۵/۶
روان رنجوری	۴۶	۵/۴
سبک‌های ادبی	۴۴	۵/۱
حقوق	۲۸	۳/۳

تجزیه‌وتحلیل داده‌های توصیفی براساس تعداد فراوانی ۲۳ مقوله اصلی حاکی از آن بود که در میان نامه‌های مورد بررسی مقوله سیاست با (۴۶/۶) درصد دارای بیشترین فراوانی و پس‌ازآن مقوله‌های آثار ادبی با(۴۵/۴) درصد و مجلات با (۲۹/۸) درصد در رتبه‌های بعدی قرار داشتند. همچنین مقوله‌های حقوق (۳/۳ درصد)، روان رنجوری (۵/۶ درصد) و سبک‌های ادبی (۵/۱ درصد) دارای کمترین فراوانی بودند.

۱. مقوله سیاست: دارای واحدهای ثبتی ۱) سیاستمداران، ۲) مجلس، ۳) نمایندگان مجلس، ۴) ریس جمهور، ۵) نخست وزیر، ۶) رهبران سیاسی،۷) سازمان امنیت، ۸) انقلاب،۹) معاهدات بین‌المللی و ۱۰) احزاب است.

جدول ٤. توزیع فراوانی واحدهای ثبتی مقوله سیاست

زیر مقوله	فراوانی	درصد فراوانی
سیاستمداران	۱۰۰	۱۱/۶
مجلس	۱۱	۱/۳
نمایندگان مجلس	۲۱	۲/۴
رئیس‌جمهور	۱۸	½
نخست‌وزیر	۴۶	۵/۴
رهبران سیاسی	۱۸	۲/۱
سازمان امنیت	۶	۰/۷
انقلاب	۲۲	۲/۶
معاهدات بین‌المللی	۴	۰/۵
احزاب	۱۵۴	۱۷/۹
مجموع	۴۰۰	۴۶/۶

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌کنید نتایج به دست آمده از این بررسی نشان می‌دهد که واحدهای ثبتی احزاب (۱۵۴) و سیاستمدارن (۱۰۰) دارای بیشترین فراوانی در میان نامه‌ها بودند. واحد ثبتی معاهدات بین المللی (۴) دارای کمترین فراوانی در میان نامه‌ها بود. در میان نامه‌ها مقوله سیاست با فراوانی (۴۰۰) بیشترین موضوعی بود که به آن پرداخته شده بود.

۲. مقوله آثار ادبی: این مقوله دارای ۶ واحد ثبتی است:۱) آثار جلال آل احمد، ۲) آثار سیمین دانشور، ۳) آثار فروغ فرخ زاد، ۴) آثار احمدشاملو، ۵) آثار نویسندگان داخلی، ۶) آثار نویسندگان خارجی. در مقوله آثار ادبی بیشترین فراوانی مربوط آثار جلال آل احمد است. مقوله آثار ادبی در کل نامه‌ها ۳۹۰ بار بیان شده است.

۳. مقوله مجلات: دارای واحد ثبتی ۱) مهرگان، ۲) مهر ایران، ۳) علم و زندگی، ۴) تهران مصور، ۵) شاهد، ۶) نیروی سوم، ۷) ریدردایجست،۸) لایف اندلترز، ۹) هارپر، ۱۰) ایران ما، ۱۲) کتاب ماه، ۱۲) اخبارروز،۱۳) راهنمای کتاب،۱۴) فردوسی، ۱۵) خواندنی‌ها، ۱۶) آرش، ۱۷) تایم و ۱۸) اندیشه و هنر است.

جدول۵. توزیع فراوانی واحدهای ثبتی مقوله مجلات

زیر مقوله	فراوانی	درصد فراوانی
مهرگان	۸	۰/۹
مهر ایران	۱۳	۱/۵
علم وزندگی	۳۶	۴/۲
تهران مصور	۲۹	۳/۴
شاهد	۱۱	۱/۳
نیروی سوم	۲۸	۳/۳
ریدردایجست	۸	۰/۹
لایف اندلترز	۹	۱
هارپر	۶	۰/۷
ایران ما	۱۶	۱/۹
اخبار روز	۳	۰/۳
کتاب ماه	۱۹	۲/۲
راهنمای کتاب	۳	۰/۳
اندیشه و هنر	۱۳	۱/۵
فردوسی	۱۱	۱/۳
خواندنی‌ها	۲	۰/۲
آرش	۱۷	۲
تایم	۲۴	۲/۸
مجموع	۲۵۶	۲۹/۸

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌کنید نتایج به دست آمده نشان می‌دهد واحدهای ثبتی علم و زندگی (۳۶)، تهران مصور (۲۹) و تایم (۲۴) در میان نامه‌های موردبررسی دارای بیشترین فراوانی بودند. واحد ثبتی خواندنی‌ها(۲) در میان نامه‌های مورد بررسی دارای کمترین فراوانی بوده است. ضمن اینکه درمجموع حدود۲۹/۸درصد از نامه‌ها موضوع مرتبط با مقوله مجلات داشتند .

٤. مقوله هیجان: دارای ۷ واحد ثبتی است که عبارت‌اند از: ۱) عشق، ۲) بدبینی، ۳) رنج، ۴) دلتنگی و بی‌قراری، ۵) محرومیت عاطفی، ۶) یاس و نا امیدی و ۷) رفتار جنسی. در حدود ۲۶/۸ درصد (۲۳۰) فراوانی به این موضوع پرداخته شده است.

۵. مقوله هنر و فرهنگ: دارای ۵ واحد ثبتی است. ۱) موزه، ۲) فیلم، ۳) تآتر، ۴) نقاشی و ۵) موسیقی . در مجموع در کل نامه‌ها ۲۰۶ بار حدود (۲۴) درصد به مقوله هنر فرهنگ پرداخته شده بود.

٦. مقوله اوضاع اقتصادی: دارای ۴ واحد ثبتی که عبارت‌اند از: ۱) درآمد و هزینه، ۲) خانه‌سازی، ۳) گرانی و ۴) خرید و فروش. در کل نامه‌های مورد بررسی حدود ۱۸/۵ درصد با فراوانی(۱۵۹) به مقوله اوضاع اقتصادی پرداخته شده است.

۷. مقوله ادیان: دارای ۵ واحد ثبتی است. ۱) کتاب‌های مقدس، ۲) پیامبران، ۳) اماکن مأهبی، ۴) آداب و رسوم مذهبی و ۵) نظام‌های مذهبی. در کل نامه‌های مورد بررسی حدود ۱۶/۹ درصد با فراوانی (۱۴۵) به مقوله ادیان پرداخته شده است.

۸. مقوله بهداشت و سلامت: دارای ۳ واحد ثبتی که عبارت‌انداز: ۱) بیماری و معاینه، ۲) مراکز درمانی، و بارداری . در کل نامه‌های مورد بررسی حدود ۱۳/۵ درصد با فراوانی(۱۱۶) به مقوله بهداشت و سلامت پرداخته شده است.

۹. مقوله انواع ادبی: دارای واحدهای ثبتی ۱) شعر، ۲) مقاله، ۳) نمایش‌نامه و ۴) سناریو است.

جدول٦. توزیع فراوانی واحدهای ثبتی مقوله انواع ادبی

زیر مقوله	فراوانی	درصد فراوانی
شعر	۴۵	۵/۲
مقاله	۲۷	۳/۱
نمایش‌نامه	۲۴	۲/۸
سناریو	۱۵	۱/۷
مجموع	۱۱۱	۱۲/۹

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌کنید نتایج به دست آمده در این مقوله نشان می‌دهد که واحدهای ثبتی شعر (۵/۲ درصد)، مقاله (۳/۱ درصد) و نمایش‌نامه (۲/۸ درصد) دارای بیشترین فراوانی در میان نامه‌ها بودند. واحد ثبتی سناریو(۱۵) دارای کمترین فراوانی در میان نامه‌ها بوده است. ضمن اینکه درمجموع حدود ۱۲/۹درصد از نامه‌ها موضوع مرتبط با مقوله انواع ادبی داشتند.

۱۰. مقوله اخلاق: دارای ۷ واحد ثبتی است. ۱) نرم خویی، ۲) قناعت، ۳) سپاسگذاری، ۴) ادب، ۵) وفاداری، ۶) تعهد، و ۷) بددهنی. از کل نامه‌های مورد بررسی حدود ۱۲/۱ درصد با فراوانی (۱۰۴) به مقوله اخلاق پرداخته شده بود.

۱۱. مقوله انتشارات: دارای واحدهای ثبتی ۱) امیرکبیر،۲) ابن سینا، ۳) دانش، ۴) فرانکلین، ۵) معرفت، ۶) کارنگی، ۷) کتاب جیبی، ۸) دانش و۹) اندیشه است.

جدول۷. توزیع فراوانی واحدهای ثبتی مقوله انتشارات

زیر مقوله	فراوانی	درصد فراوانی
امیرکبیر	۳۳	۳/۸
ابن‌سینا	۴	۰/۵
دانش	۱۴	۱/۶
فرانکلین	۱۳	۱/۵
معرفت	۱۳	۱/۵
کارنگی	۵	۰/۶
کتاب جیبی	۱۰	۱/۲
اندیشه	۳	۰/۳
دانش	۵	۰/۶
مجموع	۱۰۰	۱۱/۶

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌کنید نتایج یه دست آمده از این مقوله نشان می‌دهد که واحد ثبتی امیرکبیر (۳۳) دارای بیشترین فراوانی در میان نامه‌ها بود. مقوله ثبتی اندیشه (۳) دارای کمترین فراوانی در میان نامه‌ها بود. ضمن اینکه درمجموع حدود۱۱/۶درصد از نامه‌ها موضوع مرتبط با مقوله انتشارات داشتند.

۱۲. مقوله آداب و رسوم: دارای ۵ واحد ثبتی است. ۱) جشن، ۲) رقص، ۳) سوغات، ۴) اعیاد و ۵) آداب و معاشرت. در

کل نامه‌های مورد بررسی حدود۱۰/۲ درصد با فراوانی (۸۸) به مقوله آداب و رسوم پرداخته شده است.

۱۳. مقوله تعلیم و تربیت: دارای ۴ واحد ثبتی است که عبارتند از: ۱)تحصیل در خارج ازکشور، ۲) رساله دکتری، ۳) آموزگاران و ۴) امکانات دانشجویی. در کل نامه‌های بررسی شده حدود۸/۷ درصد با فراوانی(۷۶) به مقوله تعلیم و تربیت پرداخته شده است.

۱٤. مقوله روزنامه: دارای واحدهای ثبتی ۱) اطلاعات، ۲) کیهان، ۳) واشنگتن پست، ۴) دیلی میرو و۵)کیسچن ساینس مونتیور است.

جدول۸. توزیع فراوانی واحدهای ثبتی مقوله روزنامه

زیر مقوله	فراوانی	درصد فراوانی
اطلاعات	۱۸	½
کیهان	۳۹	۴/۵
واشنگتن‌پست	۶	۰/۷
دیلی میرور	۳	۰/۳
کریسچن ساینس مونیتور	۶	۰/۷
مجموع	۷۲	۸/۴

مطابق با داده‌های جدول فوق واحدهای ثبتی کیهان (۳۹)، اطلاعات (۱۸) دارای بیشترین فراوانی در میان نامه‌ها بودند. واحد ثبتی دیلی میرو(۳) دارای کمترین فراوانی در میان نامه‌های مورد بررسی بوده است. ضمن اینکه درمجموع حدود ۸/۴ درصد از نامه‌ها موضوع مرتبط با مقوله روزنامه داشتند.

۱۵. مقوله گردهمایی‌ها: دارای واحدهای ثبتی۱) سمینار، ۲) کنفرانس، ۳) کنگره و۴) سخنرانی است.

جدول۹. توزیع فراوانی واحدهای ثبتی مقوله گردهمایی‌ها

زیر مقوله	فراوانی	درصد فراوانی
سمینار	۲۲	۲/۶
کنفرانس	۲۴	۲/۸
کنگره	۱	۰/۱
سخنرانی	۲۲	۲/۶

مطابق با داده‌های جدول فوق واحدهای ثبتی کنفرانس (۲۴)، سمینار(۲۲) و سخنرانی (۲۲) در میان نامه‌ها دارای بیشترین فراوانی بودند. کمترین فراوانی مربوط به واحد ثبتی کنگره(۱) بود. ضمن اینکه درمجموع ۸ درصد از نامه‌ها موضوع مرتبط با مقوله گردهمایی‌ها داشتند.

۱٦. مقوله دانشگاه: دارای ۵ واحد ثبتی که عبارت‌انداز ۱) تهران، ۲) استنفرد، ۳) ییل، ۴) هاروارد، و ۵) سوربن. در کل نامه‌های مورد بررسی حدود ۷/۵ درصد به مقوله دانشگاه پرداخته شده است.

۱۷. مقوله کتابداری و اطلاع‌رسانی: دارای ۳ واحدثبتی است. ۱) مطالعه، ۲) کتابخانه، ۳) کتاب درمانی. در کل نامه‌های مورد بررسی حدود ۶/۴ درصد با فراوانی (۵۵) به مقوله کتابداری و اطلاع رسانی پرداخته شده است.

۱۸. مقوله وسایل ارتباطی: این مقوله دارای ۴ واحد ثبتی است که عبارت‌اند از ۱) پست، ۲) تلگراف ، ۳) تلفن، و ۴) رادیو . در کل نامه‌های بررسی شده حدود ۶/۲ درصد با فراوانی (۵۳) به مقوله وسایل ارتباطی پرداخته شده است.

۱۹. مقوله انجمن‌ها: دارای واحدهای ثبتی ۱) انجمن قلم،۲) انجمن فرهنگی ایران و آمریکا، ۳) انجمن ایران و فرانسه، ۴) انجمن فرهنگی ایران، ۵) انجمن ایران و انگلیس و ۶) انجمن دانشجویان ایرانی مقیم فرانسه است.

جدول ۱۰.توزیع فراوانی واحدهای ثبتی مقوله انجمن‌ها

زیر مقوله	فراوانی	درصد فراوانی
انجمن قلم	۱۴	۱/۶
انجمن فرهنگی ایران و آمریکا	۱۵	۱/۷
انجمن ایران و فرانسه	۵	۰/۶
انجمن فرهنگی ایران	۱۱	۱/۳
انجمن ایران و انگلیس	۵	۰/۶
انجمن دانشجویان ایرانی مقیم فرانسه	۳	۰/۳
مجموع	۵۳	۶/۲

مطابق با داده‌های جدول فوق واحدهای ثبتی انجمن فرهنگی ایران و آمریکا (۱۵) و انجمن قلم (۱۴) دارای بیشترین فراوانی در میان نامه‌ها بودند. واحد ثبتی انجمن دانشجویان ایرانی مقیم فرانسه(۳) دارای کمترین فراوانی در میان نامه‌ها بود. ضمن اینکه درمجموع ۶/۲ درصد از نامه‌ها موضوع مرتبط با مقوله انجمن‌ها داشتند.

۲۰. مقوله فلسفه: دارای ۲ واحد ثبتی بود که عبارت‌اند از ۱) مکتب‌های فلسفی، و ۲) فلاسفه. در کل نامه‌های مورد بررسی حدود۵/۶ درصد با فراوانی (۴۸) به مقوله فلسفه پرداخته شده است.

۲۱. مقوله روان رنجوری: دارای واحدهای ثبتی ۱) افسردگی، ۲) اضطراب، و فشارروانی است.

جدول۱۱. توزیع فراوانی واحدهای ثبتی مقوله روان رنجوری

زیر مقوله	فراوانی	درصد فراوانی
افسردگی	۱۹	۲/۲
اضطراب	۱۶	۱/۹
فشار روانی	۱۱	۱/۳
مجموع	۴۶	۵/۴

همانطورکه در جول فوق مشاهده می‌کنید در این مقوله واحد ثبتی افسردگی (۱۹) دارای بیشترین فراوانی در میان نامه‌ها بود. واحد ثبتی فشار روانی(۱۱) دارای کمترین فراوانی در میان نامه‌ها بود. ضمن اینکه درمجموع ۵/۴ درصد از نامه‌ها موضوع مرتبط با مقوله روان رنجوری داشتند.

۲۲. مقوله سبک‌های ادبی: دارای واحدهای ثبتی عرفانی، سور رئالیسم، رمانتیسم و رئالیسم است.

جدول ۱۲. توزیع فراوانی واحدهای ثبتی مقوله سبک‌های ادبی

زیر مقوله	فراوانی	درصد فراوانی
عرفانی	۷	۰/۸
سور رئالیسم	۶	۰/۷
کلاسیسم	۷	۰/۸
رمانتیسم	۱۰	۱/۲
رئالیسم	۱۴	۱/۶
مجموع	۴۴	۵/۱

مطابق با یافته‌های جدول فوق واحدهای ثبتی رئالیسم (۱۴)، رمانتیسم (۱۰) دارای بیشترین فراوانی در میان نامه‌ها بودند. واحد ثبت سوررئالیسم(۶) دارای کمترین فراوانی در میان نامه‌ها بوده است. ضمن اینکه درمجموع حدود ۵/۱ درصد از نامه‌ها موضوع مرتبط با مقوله سبک‌های ادبی داشتند.

۲۳. مقوله حقوق: دارای ۵ واحدثبتی است که عبارت‌اند از: ۱) مهریه، ۲) طلاق، ۳) دادگاه خانواده، ۴) عشر دولتی، و ۵) اعلامیه‌های بین‌المللی. در کل نامه‌های مورد بررسی کمترین مقوله بیان شده با حدود ۳/۳ درصد و فراوانی (۲۸) مقوله حقوق بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌ها در مورد پرسش اول نشان داد که تعداد نامه‌های نوشته شده توسط ادیبان(جلال آل احمد، سیمین دانشور، فروغ فرخزاد، احمد شاملو و علی شریعتی) در طی سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۹ درمجموع ۸۵۹ نامه بوده، علت اصلی نامه‌نگاری‌ها در طی این سال‌ها سفر سیمین دانشور به آمریکا برای تحصیلات، سفر جلال آل احمد به اروپا و آمریکا برای شرکت در گردهمایی‌ها و سیاحت، سفر کاری پرویز شاپور به اهواز، سفر علی شریعتی به فرانسه برای تحصیلات و سفرهای احمد شاملو به دلیل مشکلات خانوادگی بوده و بیشترین فراوانی نامه‌ها در طی این سال‌ها مربوط به سال‌های ۱۳۳۲ ، ۱۳۳۱و ۱۳۴۱ بوده است. از دلایل فراوانی نامه‌ها در طی این سال‌ها که میتوان نام برد ۱) سفر سیمین دانشور جهت تحصیل به آمریکا در سال‌های ۱۳۳۱و ۱۳۳۲، سیمین دانشور و جلال آل احمد در طی این سال‌ها به‌وسیله نامه به‌طور مداوم با هم ارتباط داشتند و بیشترین نامه‌نگاری مربوط به این دو شخص بود. ۲) نامه‌نگاری فروغ فرخزاد در سال ۱۳۳۲ به همسرش پرویز شاپور، فروغ فرخزاد و پرویز شاپور بعد از ازدواج به اهواز رفتند به دلیل اینکه محل کار پرویز شاپور آن زمان در اهواز بود، فروغ بعد از گذشت مدتی برای دیدار خانواده به تهران آمده و در این مدت به‌وسیله نامه با همسرش ارتباط برقرار می‌کرد. از دلایل فراوانی نامه‌نگاری در سال ۱۳۴۱، ۱) سال ۱۳۴۱ دقیقاً زمانی است که احمد شاملو با آیدا سرکیسیان آشنا شده و شروع به نامه‌نگاری با او می‌کند. ۲) جلال آل احمد در این سال برای شرکت در گردهمایی و سیاحت به اروپا سفر می‌کند، آل احمد و دانشور در طول این مدت به‌طور مداوم به‌وسیله نامه با همدیگر در ارتباط بودند. تنها محمل ارتباطی و معمول‌ترین روش برقراری ارتباط در آن دوره، با توجه پیشرفت‌های فنّاوری نامه بوده و نامه‌نگاری‌های فراوانی میان مردم صورت گرفته، قشر ادیبان نیز مستثنا از این امر نبودند و از این وسیله یعنی (نامه) برای برقراری ارتباط و سایر اهدافی که در پس نامه‌نگاری بوده استفاده می‌کردند. دلایل گوناگونی سبب نامه و نامه‌نگاری میان اشخاص بوده یکی از این عوامل دوری افراد از خانواده و دوستان است که برای برقرای ارتباط و سایر اهداف مورد نظر از نامه و نامه‌نگاری استفاده می‌کردند.

یافته‌ها در مورد پرسش دوم نشان داد فراوانی نامه‌ها به تفکیک هر گروه فرستنده و گیرنده از این قرار است جلال آل احمد (۴۳۶)، سیمین دانشور(۳۱۷)، احمد شاملو(۳۰)، فروغ فرخزاد (۴۷)، علی شر یعنی (۲۹). در این میان بیشترین نامه‌نگاری‌ها به ترتیب متعلق به جلال آل احمد (۴۳۶)، سیمین دانشور(۳۱۷) و فروغ فرخزاد (۴۷) بوده است. با توجه به مطالعه

نامه‌های ادیبان فراوانی زیاد نامه در بین این سه ادیب دلایلی دارد که به‌اختصار بیان می‌شود:

۱. سیمین دانشور و جلال آل احمد به نامه‌نگاری به‌عنوان یکی از سرگرم‌کننده‌ترین کارهای روزانه خود نگاه می‌کردند، درواقع این دو فرد تمام دغدغه‌های روزانه خود را با نوشتن نامه به همدیگر تسکین می‌دادند؛

۲. سیمین دانشور بعد از مدت کوتاهی از شروع زندگی زناشویی خود به آمریکا سفر کرد؛ دوری، عشق، وابستگی و دل‌تنگی و بی‌قراری سبب نامه‌نگاری فراوان میان این دو نفر شد به‌خصوص وابستگی که جلال آل احمد به سیمین دانشور داشت سبب نامه‌نگاری زیاد آل احمد به سیمین در این سال‌ها شد؛

۳. عامل دیگر که سبب نامه‌نگاری زیاد میان دانشور و آل احمد بود، وجه مشترک آن‌ها در کارهای فرهنگی و ادبی بود آن‌ها در تمام مراحل نوشتن یک اثر ادبی و یا یک کار فرهنگی با همدیگر در تعامل و مشورت بودن، پرداختن به این موضوع در نامه‌ها بسیار بارز و پراهمیت بود؛

۴. یکی از خصوصیات بارز و قابل مشاهده در نامه‌های آل احمد و دانشور فارغ نبودن از اوضاع مختلف جامعه در آن زمان بود، درواقع خبررسانی یا اطلاع‌رسانی عامل دیگر نامه‌نگاری این دو نفر بود؛

۵. فروغ فرخزاد برای عیادت خانواده بعد از مدتی به تهران سفرکرده و تنها از طریق نامه‌نگاری با پرویز شاپور ارتباط برقرار می‌کرد، اما این تنها علت نامه‌نگاری به همسرش نبود؛ فروغ فرخزاد به دلیل رابطه عاطفی سرد با خانواده پدری، تنها مأمن و مأوای خود را در همه شرایط پرویز شاپور می‌دید و عواملی مانند خلا عاطفی، دل‌تنگی، عشق فروغ به شاپور سبب نامه‌نگاری فروغ به همسرش در این سال‌ها شد؛

۶. کمترین تعداد نامه‌نگاری مربوط به علی شریعتی(۲۹) و احمد شاملو(۳۰) است، با توجه به متن نامه‌های شریعتی یک از علت‌های کمی نامه‌نگاری این بوده که همسرش مشتاق به نامه نوشتن نبود و شریعتی در نامه‌هایش از این کار پوران شریعت رضوی گلایه می‌کرد. اما احمد شاملو در مدت آشنایی با آیدا درگیر بسیاری از مشکلات خانوادگی بود و اکثر اوقات آیدا را به‌صورت حضوری ملاقات می‌کرد.

با توجه به یافته‌های به دست آمده کمیت نامه‌نگاری میان ادیبان متفاوت بوده و دلایل این کمیت در بالا بیان شد، عواملی چون دلتنگی، دوری، علاقه به این سبک نوشتن در ادیبان بسیار متغیر بود وسبب شده که کمیت نامه‌نگاری در میان آن‌ها نیز متفاوت باشد. یافته‌ها در مورد نوع پاسخگویی نامه‌ها نشان داده که نوع نامه نگاری در میان ادیبان مورد مطالعه دو گونه خطابی و خطابی – جوابی بوده است در واقع این افراد در نوع نامه‌نگاری به دو گروه تقسیم شدند گروه اول که شامل فروغ فرخزاد، علی شریعتی و احمدشاملو بودند. نوع نامه‌های این عزیزان خطابی بوده، اما گروه دوم که شامل جلال آل احمد و سیمین دانشور نوع نامه‌های آنها خطابی – جوابی بوده است، که بیشترین نامه خطابی از گروه اول مربوط به فروغ فرخزاد و بیشترین نامه خطابی و جوابی مربوط به جلال آل احمد بوده است.

یافته‌ها در مورد پرسش سوم، در این بخش پراکندگی نامه‌ها به دودسته نامه‌های ملی و بین‌المللی تقسیم شده، سطح ملی(۶۹) سطح بین‌المللی(۷۹۰) نامه ارسال شده است. همان‌طور که می‌دانید نامه در آن دوره زمانی معمول‌ترین وسیله ارتباطی بوده و بسیاری از مردم از آن استفاده می‌کردند، اما طول جغرافیایی ارسال نامه‌ها متفاوت بوده گاه این نامه‌ها در یک سرزمین (کشور) و یا در سطح بین‌المللی میان افراد ردوبدل می‌شده فروانی نامه‌ها در کشورها(خارجی) و شهرهای مبدا و مقصد (داخلی)، و اینکه پراکندگی جغرافیای نامه‌ها تابه‌حال با توجه به جستجوهای که صورت گرفته در هیچ پژوهشی انجام نشده و این عوامل سبب پرداختن به وضعیت پراکندگی نامه‌ها در این پژوهش شد.

اما یافته‌های پرسش چهارم، جهت تحلیل محتوای نامه‌های ادیبان با توجه به هدف اصلی و روشن شدن مسئله پژوهش از مقوله‌های موضوعی برای تحلیل محتوای نامه‌ها استفاده شد که منطبق با هدف اصلی پژوهش بوده و کل نامه‌ها را با توجه به ۲۳ مبحث موضوعی اصلی که دربردارنده موضوعات فرعی‌تر بوده مورد بررسی قرار داده که در پرسش چهارم کمیت هر مقوله

اصلی با زیر مقوله‌ها توضیح داده شده است. ۲۳ مقوله اصلی شامل مجلات، روزنامه، انتشارات، آثار ادبی، سبک‌های ادبی، انواع ادبی، مکتب‌های ادبی، سیاست، اوضاع اقتصادی، وسایل ارتباطی، روان رنجوری، هیجان، دانشگاه، تعلیم و تربیت، انجمن‌ها، فرهنگ و هنر، آداب رسوم، اخلاق، فلاسفه، مکتب‌های فلسفی، کتابداری و اطلاع‌رسانی گردهمایی و ادیان بوده است. یافته‌های پرسش چهارم نشان می‌دهد که مقوله سیاست (۴۰۰) بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده، بعد از سیاست آثار ادبی (۳۹۰) و مجلات (۲۵۶) در رتبه دوم و سوم قرار دارند. مقوله یا (موضوع) سیاست از تعدادی واحد ثبت تشکیل شده، و در این مقوله بیشتر فراوانی مربوط به واحد ثبت احزاب سپس سیاستمداران و نخست‌وزیر بوده است. دلایلی که سبب پرداختن زیاد به موضوع سیاست در نامه‌ها شده به‌شرح زیر است:

۱. احزاب از لحاظ کمیت و فعالیت سیاسی در بیشترین حد خود در آن دوره تاریخی بودند از جمله این احزاب (حزب توده، نیروی سوم، روشنفکران، سوسیالیست، دمکرات، مارکسیست، حزب کارگر، مجاهدین خلق، حزب سوسیالیست زنان، کمونیسم، حزب کارگر انگلیس، حزب سوسیالیست فرانسه، حزب سوسیال‌دمکرات آلمان، حزب زنان دمکرات، جبهه ملی، حزب زحمتکشان، آریا، ایران ما، سوم‌ها، پان ایرانیست، نهضت ملی، رستاخیز، ایران)؛

۲. فعالیت جلال آل احمد در احزاب سیاسی مانند حزب توده و نیروی سوم؛ جلال آل احمد دارای شخصیت سیاسی بود و در اکثر نامه‌هایش به یکی از موضوعات سیاسی با سیمین پرداخته بود؛

۳. ایران در آن زمان دوره پر تب‌وتاب سیاسی را داشته مانند: فعالیت احزاب، فعالیت‌های مصدق به‌عنوان نخست‌وزیر و سایر سیاسیون در بسیاری از امور کشوری و این امر در نامه‌های جلال آل احمد و سیمین دانشور بسیار مشهود بود.

موارد بالا دلایلی‌ست که سبب نفوذ زیاد موضوع سیاست در نامه‌های خصوصی جمعی از ادیبان در آن دوره تاریخی بوده است. ناگفته نماند که ادیبان در هیچ دوره‌ای فارغ از مسائل پیرامون خود نبودند مسائل بسیار مهمی را در یادداشت‌ها، نامه‌های آن‌ها در امور مختلف جامعه می‌توان یافت مانند مسائل سیاسی ، اقتصادی، اجتماعی و غیره. همچنین بسیاری از پژوهشگران با بررسی نامه‌های به‌جامانده از بزرگان جامعه توانسته‌اند از لابه‌لای نامه‌های نوشته شده آنان به اطلاعات بسیار مفیدی دست پیدا کنند. آثار به‌جامانده از بزرگان در هر قالب و محملی که نوشته شده باشد؛ چه به‌قصد انتشار باشد یا نه، بعد از مدتی بنا به اهداف گوناگون پژوهشگران تبدیل به یک سند مهم در طول تاریخ می‌شود و می‌توان بسیاری از ناگفته‌ها را از میان آن‌ها یافت و در جهت روشن شدن بسیاری از امور از آن سود جست.

مقوله‌های اصلی آثار ادبی، مجلات، انواع ادبی، سبک‌های ادبی و انتشارات در نامه‌ها مقوله‌های مرتبط به هم بودند ؛ همان‌طور که از نام این ادیبان مشخص است آن‌ها در زمینه نوشتن و نشر آثار ادبی در مجلات گوناگون و صحبت در مورد آثار ادبی نویسندگان داخلی و خارجی، انواع ادبی، سبک‌های ادبی بسیار فعال بودند و این موضوع در نامه‌های آنان بارها بیان شده، به‌نوعی این نامه‌ها معرف یک سری آثار ادبی نویسندگان و شاعران به نام تاریخ ادبیات ایران و جهان است، در زمینه نشر نیز اطلاعات مفیدی درباره فعالیت مجلات، انتشارات، انواع ادبی و سبک‌های ادبی موجود در آن دوره تاریخی را در اختیار ما قرار می‌دهد و گوشه‌ای از تاریخ ادبیات و نشر را از میان این نامه‌ها می‌توان یافت. گردهمایی‌ها مقوله دیگری بود که در نامه‌ها به آن پرداخته بودندکه شامل کنفرانس، کنگره، سخنرانی و همایش‌هایست که ادیبان در طول آن سال‌ها شرکت کرده بودند. محتوای نامه‌ها درباره موضوعات (مقوله‌ها) ادیان، فرهنگ و هنر، آداب و رسوم، فلسفه، اوضاع اقتصادی، بهداشت و سلامت، وسایل ارتباطی، کتابداری و اطلاع‌رسانی و حقوق که هر یک از این مقوله‌های اصلی دارای واحدهای ثبت مربوط به خود بوده و اطلاعات مختلفی را در آن حیطه موضوعی در اختیار ما قرار می‌دهد به عنوان مثال فیلم یکی از زیر مقوله‌های فرهنگ و هنر بود نامه‌ها اطلاعات زیادی را در مورد فیلم‌های که در آن دوره اکران می‌شد و همچنین اطلاعاتی درباره آداب رسوم که شامل

رقص، سوغات، آداب معاشرت مرسوم میان مردم را در اختیار ما قرار می‌دهد. مقوله دیگری که در نامه‌ها به آن پرداخته بودند، انجمن‌های فرهنگی است که در آن دوره تاریخی در ایران فعالیت داشتند و به دلیل انقلاب سیاسی کشور، این انجمن‌ها در ایران یا منحل شدند و یا با عنوان‌های دیگری در حال فعالیت هستند. یکی دیگر از مقوله‌های که در نامه‌ها، موجود بود؛ مقوله تعلیم و تربیت و دانشگاه است که اطلاعاتی را درباره آموزش‌وپرورش که شامل دانشگاه‌های که این ادیبان در حال تحصیل در آن‌جا بودند و وضعیت آموزگان و شرایط بورسیه در آن دوره را در اختیار ما قرار می‌دهد. اخلاق، هیجان و روان رنجوری از جمله مقوله‌های موجود دیگری‌ست که در مجموع در نامه‌ها بسیار به آن‌ها پرداخته شده و از طریق همین نامه‌ها به شناختی درباره شخصیت نویسندگان و شاعران رسید. روزنامه مقوله دیگری بود که در نامه‌ها به آن پرداخته شده بود، ادیبان از طریق روزنامه‌ها بسیاری از خبرهای سیاسی و فرهنگی را پیگیری می‌کردند، علاقه زیادی به روزنامه و محتوای اخباری که در آن به چاپ می‌رسد داشتند تا جای که جلال آل احمد و سیمین دانشور زمانی که در ایران نبودند نسخه‌ای از روزنامه‌ها را برای هم با نامه پست می‌کردند.

پژوهش‌های مختلفی بر روی نامه‌ها صورت گرفته و نامه‌ها را از جنبه‌های مختلف تاریخی، سبک‌های نوشتن نامه، انواع نامه‌های مرسوم در هر دوره‌ای، بررسی نامه‌های که به عنوان یک سند از یک اتفاق تاریخی به جا مانده پرداخته شده است به طور کلی اکثر پژوهش‌های که در مورد نامه موجود است در دو گروه تاریخ و ادبیات صورت گرفته و هر گروه نیز با توجه به ماهیت رشته خود به بررسی نامه‌ها پرداخته‌اند، در پژوهش حاضر در مورد نامه‌های ادیبان ماهیت رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی مد نظر بوده و بررسی محتوای نامه‌ها جهت رسیدن به هدف اصلی علم اطلاعات و دانش‌شناسی که شناسایی اطلاعات و معرفی به جامعه استفاده کننده، صورت گرفته است. در این پژوهش جامعه انتخاب شده نامه‌های ادیبان است که جنبه شخصی داشته و به قصد انتشار عمومی نیز نوشته نشده‌اند. ماهیت و نگاه این پژوهش به نامه‌ها جنبه کتابدارنه دارد و از بعد اطلاعاتی بررسی شده، یافته‌ها نیز حاکی از این بوده که این نامه با وجود شخصی بودن در بردارنده موضوعات مختلفی در آن دوره زمانی بوده که جنبه‌های متنوعی از اطلاعات را شامل می‌شود. اطلاعات مختلفی در این نامه‌ها مستتر بوده که در این پژوهش این اطلاعات به صورت دسته‌بندی آورده شده است.

باید بیان داشت این پژوهش همچون پژوهش‌های پیشین مانند بدیعی (۱۳۷۸)، محبوب (۱۳۸۵)، چوپانی (۱۳۹۰)، جعفری (۱۳۹۵)، استارفیلد (۲۰۱۴)، استنلی (۲۰۱۵) و استوارت (۲۰۱۷) تأیید کننده این نکته است که نامه در پژوهش‌های امرزوه نقش اساسی داشته و گروه‌های مختلف از آن برای رسیده به اهداف خود استفاده می‌کنند که به اختصار به این نتایج اشاره می‌شود یکی زبان شناسان برای به دست آوردن اطلاعات زبان‌شناسی رایج در دوره‌های مختلف تاریخی، دوم جامعه شناسان برای به دست آوردن آداب و رسوم و روابطی که در فرهنگ‌های گذشته برای تبادل اطلاعات بوده، سوم اینکه بابررسی نامه‌های در طی دوره‌های گذشته می‌توان فهمید در هر دوره‌ای سبک خاصی از نوشتن نامه موجود بوده است. در واقع نگاه این پژوهش موضوعی و جامع‌نگرانه بوده، در جهت معرفی نامه‌ها به علاقه‌مندان این حوزه و معرفی این نامه‌های خصوصی به عنوان منابع اطلاعاتی مفید جهت اهداف گوناگون استفاده کنندگان. پژوهش درصدد یافتن این مسئله بود که در نامه‌های شخصی یا خصوصی ادیبان که به قصد انتشار عمومی در آن زمان نوشته نشده، به چه موضوعاتی پرداخته‌اند. در جمع‌بندی پژوهش می‌توان گفت اگرچه این نامه‌ها به‌صورت کاملاً خصوصی و بدون قصد انتشار عمومی نوشته شده‌اند موضوعات متنوعی را در بردارد، و اطلاعاتی را که مدت‌ها در این نامه‌ها مستتر بوده را می‌توان استخراج و در اختیار علاقه‌مندان به این حوزه(نامه‌ها) قرار داد این تحلیل نشان می‌دهد که نامه‌ها علاوه بر آنکه بیانگر حالات و عواطف انسانی در زمان دلتنگی‌اند، معمولا اطلاعات واقعی و مفیدی را در اختیار ما قرار می‌دهند. بسیاری از آنچه را که ما امروزه تاریخ می‌دانیم از لابه لای همین نامه‌ها به دست می‌آید؛ این نامه‌ها تقریبا هیچ‌گاه به قصد آنکه روزی انتشار یابند نوشته نمی‌شوند و همچنین دوستی نزدیک، مخاطب قرار می‌گیرد غالبا

مطالب آن‌ها بی‌هیچ پرده پوشی بیان می‌شود و همین مسئله اهمیت نامه و نامه‌نگاری را بیشتر می‌کند اینگونه نامه‌ها با گذر زمان نقش مهمی پیدا می‌کنند و می‌توانند در روشن شدن برخی رویدادها و اتفاقات سودمند باشند یافته‌های به‌دست‌آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که ادیبان فارغ از اوضاع مختلف جامعه نبوده و در نامه‌های خصوصی خود به انواع مختلفی از موضوعات در زمینه‌های گوناگون پرداخته‌اند و جنبه‌های مختلفی از اطلاعات را در برمی‌گیرد که می‌تواند برای پژوهشگران و کسانی که علاقه‌مند به این حوزه هستند بسیار مثمر ثمر باشد و در جهت اهداف مختلف پژوهشی آن‌ها را به‌کار برد. اگر بخواهیم یک جمع‌بندی کلی از موضوعات بیان شده در نامه‌های خصوصی داشته باشیم می‌توان گفت این نامه‌ها اسناد بسیار مهمی هستند که اطلاعات فراوانی را از آن بازه زمانی نوشته شده در ابعاد مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی ، روانی و ادبی و غیره را در اختیار ما قرار می‌دهند. محتوای این نامه‌ها در آن دوره زمانی خصوصی بوده در حال حاضر با توجه به جایگاه این ادیبان در جامعه و با این یافته‌های که از این اسناد به‌دست‌آمده دیگر این نامه‌ها به‌عنوان نامه خصوصی شناخته نمی‌شوند و درواقع جنبه خصوصی خود را از دست داده و عمومی می‌شوند و تبدیل به اسنادی می‌شوند که اطلاعات مفید و فراوانی را به علاقه‌مندان این حوزه و سایر افراد می‌دهند. جمع‌آوری و انتشار نامه‌های افراد به نام در یک مجلد برای دست‌یابی یکجا و جلوگیری از پراکندگی نامه‌ها می‌تواند مفید باشد، توصیه می‌شود که موسسات انتشاراتی در جهت این‌کار اقداماتی را به عمل آورند.با توجه به اینکه ادیبان و همچنین اکثر دوستان و اطرافیان آن‌ها در قید حیات نیستند نامه‌های خصوصی آن‌ها در جهت شناخت شخصیت این افراد و به تصویر کشیدن زندگی و تیپ شخصیتی آن‌ها برای فیلمسازان می‌تواند مفید باشد، در واقع جزییات شخصیتی و لایه‌های پنهانی زندگی این افراد را برای شناساندن و معرفی به افراد جامعه می‌توانند استفاده کنند

منابع

اصطلاحنامه فرهنگی فارسی اصفا. (۱۳۷۴). *اصطلاحنامه فرهنگی فارسی اصفا*. تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی.

اوز، یوسف. (۱۳۸۲). نامه‌نگاری دو دوست شیخ‌الرئیس ابوالحسن میرزا و سید برهان‌الدین بلخی. *آئینه میراث*، (۲۳) ، ۱۸۵-۲۰۴.

بدیعی، ن. (۱۳۷۸). بررسی نامه‌ها و تلفن‌های خوانندگان روزنامه‌های تهران در سالهای ۱۳۶۸ و ۱۳۷۶. *رسانه*، ۴۰(۱۰)، ۴۳-۵۰.

چوپانی، ف. (۱۳۹۰). *زندگی و دیدگاه‌های ادبی و اجتماعی صادق هدایت، بزرگ علوی، جلال آل احمد و سیمین دانشور در نامه‌های منتشر شده آنان*. پایان نامه کارشناسی ارشد. گروه ادبیات و زبان فارسی. دانشگاه تربیت معلم آذربایجان.

جعفری، س. (۱۳۹۵). نامه‌های عاشقانه در مشهورترین منظومه‌های غنایی ادب فارسی. *فصلنامه تخصصی در دری (ادبیات غنایی، عرفان)*، ۶(۱۸)، ۲۰-۷.

کشاورزی، ش.؛ توکلی، ع.ا. (۱۳۹۲). بررسی نامه و نامه نگاری در تاریخ بیهقی و مقایسه آن با شاهنامه. *بهارستان سخن (فصلنامه علمی پژوهشی ادبیات فارسی)*، ۱۰(۲۴)، ۱-۳۲.

رزمجو، ح. (۱۳۸۲). *انواع ادبی و آثار آن در زبان فارسی*. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد.

صحرائی، ق.؛ جلیلیان، م.ر.؛ پیران پور، م.ر. (۱۳۹۰). پژوهشی در نامه‌های شاهنامه فردوسی. *فصلنامه متن پژوهی ادبی*، ۵۰(۱۲)، ۱۳۵-۱۵۷.

محبوب، ا. (۱۳۸۵). بررسی نامه نگاری‌های شخصی محمدعلی منصف با شوکت الملک علم امیرقانئات. *گنجینه اسناد*، (۶۳)، ۱۵۰-۱۵۹.

Del Lungo camiciotti, G. (2014).Letters and Letter Writing in modern culture: an introduction. *Journal of early modern studies*, 3, 17-35.

Star field, J .(2014). Remembrance of things past and recent: midair molema letters home to Mafeking. *UNISA peers, 20*, 76-107.

Stanley, L. (2015). The death often letter. Epistolary intent, letterers and the many ends of letter Writing. *SAGE,* 9(2), 240-255.

Stewart R, Felicia. (2017). the Rhetoric of shared Grief: an analysis of letters to the family of Michael Brown. *SAGE*, (48)4, 355-372.

Quarterly Journal of Knowledge Studies
(Library and Information Science and Information Technology)
Islamic Azad University North Tehran Branch
Vol. 14, No. 52, Spring 2021

Content Analysis of Iranian literary books during 1950 to 1971

Farzaneh Miandarbany[1] | Mohsen Hjaizeinolabedini[2] | Amir Reza Asnafi[3]

1- MA of Knowledge and Information Science, f.darbandy69@gmail.com
2- Faculty member of Knowledge and Information Science Department, zabedini@gmail.com
3- Faculty member of Knowledge and Information Science Department (Corresponiding Author)
aasnafi@gmail.com

Abstract

Objective: The aim study was to identify the topics mentioned in the letter books (private letters of prominent peoples to their spouses) and to introduce their role as a primary source of information for users.

Methodology: Methodology of the research: The present research is applied research in terms of its purpose. The qualitative research method has been used which can be done through quantitative content analysis. The research population was 103 books. In this study, 6 books were selected, which was written by Jalal Al Ahmad, Simin Daneshvar, Ahmad Shamloo, Ali Shariati and Farrokh Farrokhzad, containing 859 letters. in order to for analyze the content of the letters, 23 items were selected from the ASFA culture thesaurus.

Results: The results of the research indicated that according to the political conditions of those 859 private letters included various subjects. The most discussed subjects in the letters were. Politics (with frequency of 400,) literary works (with frequency of 390), and journals (with frequency of 256). The findings of this study shows that prominent peoples are not at all distant from the community.

Conclusion: These individuals deal with a variety of topics in a variety of fields in their private letters, which that include various aspects of information (political, economic, social, literary, etc.), and can be very fruitful to researchers and those who are interested in this field.

Keywords: Letter, Content Analysis, Jalal Alahmad, Simin Daneshvar, Forogh Farokhzad, Ahmad Shamloo, Ali Shariati